

CENTERPARTIET LIDINGÖS DEMOKRATIBEREDNING

**LOKAL DEMOKRATI –
HAND I HAND MED
VARANDRA**

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Kommunalråd.....	4
Nämnder.....	4
Medborgardialog vid specifika sakfrågor	5
Politiker-träffar.....	6
Medborgarförslag.....	6
Förbättrade förutsättningar för oppositionens arbete	7
Arvodesprocessen	7
Politiker versus tjänstemän	9
Stöd för medieträning	10
Sammanfattning.....	10
Referenser	10

Inledning

Många år vid makten brukar sätta sina spår. Lidingö är inget undantag från den regeln. Även den lokala demokratin behöver vårdas och utvecklas, för att behålla sin vitalitet och transparens i de politiska besluten. Lokal politik och lokal demokrati måste gå hand i hand.

Det ska vara enkelt för kommunmedborgare att påverka i den politiska beslutsprocessen. Den uppfattas vara transparent och ha demokratisk legitimitet. Det kan handla om att medborgare ges möjlighet att fråga ut förtroendevalda vid öppna möten, till exempel hur arvoden sätts sker på ett rättvist sätt.

Vid Centerpartiet Lidingös årsmöte 2020 tillsatte man en demokratiberedning. Den fick i uppdrag att bland annat titta på hur möjligheterna till dialog mellan politiker och Lidingöbor kan förbättras, samt vilken nivå som arvoden för förtroendevalda bör fastställas vid framöver.

Beredningen har bestått av Gabor Sebastiani (sammankallande), Joakim Jarnryd, Rebecka Öberg, Caroline von Seth, Michael Lagerkvist. Politisk sekreterare John Hultengård har deltagit i processen som stöd med att arbeta fram underlag utifrån beredningens diskussioner.

Detta dokument är resultatet från demokratiberedningens arbete. Beredningen har identifierat dagens problem med den lokala demokratin, Centerpartiet syn på dessa och vad som bör åtgärdas. Problemen presenteras områdesvis och behandlar flera ärenden.

Kommunalråd

Lidingö stad har 49 000 invånare, men har samtidigt väldigt många kommunalråd i förhållande till kommunens storlek. I modern tid har man haft tre kommunalråd, men sedan valet 2014 har man fyra stycken. Detta är ett resultat av majoritetsförhandlingarna. Vi ser inte att det finns arbetsuppgifter för fyra kommunalråd och vi anser att antalet kommunalråd inte borde bestämmas under majoritetsförhandlingarna. Centerpartiet anser att antalet kommunalråd i den styrande majoriteten bör vara två, där en av dessa är kommunstyrelsens ordförande och den andra är ett biträdande kommunalråd, samt ett oppositionsråd som är heltidsarvoderat. Idag är oppositionsrådet inte heltidsarvoderat. För att kunna utföra det mycket viktiga arbete som oppositionsrådet har i att granska den styrande majoriteten, är det av vikt att denne erhåller ett heltidsarvode.

Åtgärd:

- Två kommunalråd för majoriteten och ett för oppositionen

Nämnder

I de allra flesta kommuner fördelas posten som andra vice ordförande i nämnder till oppositionen. På Lidingö tillämpas dock inte detta upplägg, då man bara har en vice ordförande utöver ordförandeposten som också tillfaller majoriteten. Oppositionen representeras istället i beredningen. Dessa beredningar kan ibland vara väldigt stora; uppemot sex personer kan sitta i en beredning, vilket är dubbelt så stort som de presidier som finns i kommuner där man har en ordförande och två vice ordförande. Detta upplägg leder ofta till att merparten av diskussionerna runt ärendena görs i beredningen och inte i nämnden, vilket Centerpartiet anser vara fel. Centerpartiet vill därför att presidiet ska utgöra beredning. Dessa ska bestå av nämndordförande, nämndens vice ordförande och andra vice ordförande, där posten som andra vice ordförande alltid går till oppositionen.

Genom att minska storleken på beredningen vill vi att djupare diskussioner inför beslut flyttas till nämndsammanträdena där samtliga ledamöter och partier kan delta på lika villkor. Centerpartiet ser detta som önskvärt, då det ger möjlighet för oppositionen att komma med fler konstruktiva inspel till majoriteten samt lyssna in majoritetens argument, i syfte att nå så bred konsensus som möjligt i nämnden. Det förstärker också den demokratiska legitimiteten i de beslut som fattas, när alla politiker som representerar kommunens medborgare står bakom förslagen.

Centerpartiet vill också strömlinjeforma storleken på nämnderna. Idag varierar storleken från nämnd till nämnd på ett oregelbundet sätt. Vi anser att alla nämnder bör vara lika stora, oavsett vad för frågor de ansvarar för. Nämnderna bör ha nio ordinarie ledamöter och nio ersättare, och kommunstyrelsen bör ha elva ordinarie ledamöter och elva ersättare.

Åtgärd:

- En andre vice ordförande införs som representerar oppositionen

- Beredningen består av presidiet i nämnderna
- Nämndernas storlek är lika för alla nämnder – 9 ordinarie och 9 ersättare för nämnder, 11 ordinarie och 11 ersättare för kommunstyrelsen.

Medborgardialog vid specifika sakfrågor

I Sverige håller vi val vart fjärde år, och många ser det som det främsta sättet att påverka samhällsutvecklingen. Det finns dock många andra sätt att påverka politiskt på, och likaså finns det många medborgare som önskar att fler sätt ska finnas utöver att rösta i allmänna val.

Centerpartiet tycker att det är viktigt att beslut fattas så nära människor som möjligt. Ett sätt att flytta beslutsfattandet närmare medborgarna är att använda SKR:s definition av *medborgardialog i komplexa frågor*. Det är ett omfattande och strukturerat sätt att involvera och inkludera medborgare i beslutsprocessen för olika politiska frågor. Tillvägagångssättet brukar kort sammanfattas med att man inledningsvis noga förbereder sig och ser till att involvera relevanta aktörer. Sedan kan man välja att genomföra intervjuer eller bredare dialoger med medborgare som berörs av frågan för att sedan låta politiken besluta om dessa, alternativt utforma en medborgarbudget. En medborgarbudget är ett sätt där man låter medborgare själva få föreslå samt prioritera hur vissa resurser ska anslås till olika verksamheter. Vissa medborgare kanske vill rusta upp en park i sitt närområde, andra vill få till ett utegym. Det är ett bra sätt att inkludera medborgare i demokratiska processer och stärka förtroendet för demokratin.

Stadsbyggnadspolitik är en mycket komplex politisk fråga, som entusiasmerar många. Detta då frågan berör kommunmedborgare på ett mycket konkret sätt; utseendet på medborgarnas närmiljöer, där de spenderar merparten av sina liv, kan genomgå avsevärt stora förändringar om nya detaljplaner ska antas. Det kan handla om allt från förtätning i ens kvarter till att en helt ny stadsdel byggs bredvid ens egna. Oavsett vad väcker förändring mer ofta än inte åsikter bland medborgare, där vissa är för, och andra är emot. Centerpartiet ser att det vore önskvärt att Lidingö stad började arbeta med mer omfattande medborgardialoger i enlighet med hur SKR rekommenderar att de utformas. Förslagsvis börjar man med stadsbyggnadsfrågor, men dialogerna kan med fördel omfatta fler än så. Vidare menar Centerpartiet att man ser att medborgarbudget är något som också borde användas inom ramen av medborgardialogen, i linje med SKR:s rekommendationer.

På Uppsala universitet har man forskat på resultatet av att hålla medborgardialoger¹. I Svenljunga hölls en medborgardialog som berörde huruvida man skulle behålla byskolor eller centralisera skolorganisationen. I Linköping berörde medborgardialogen stadsbyggnadsutveckling i en stadsdel i kommunen. Efter att medborgardialogen hade genomförts, uppgav en majoritet av deltagarna i de två försöken att dialogen hade gett dem ny kunskap. I Svenljunga hade också andelen "renodlade perspektiv" – det vill säga, perspektiv där man antingen helt instämde eller helt tog avstånd från det, minskade. Det

¹Hellquist Alexander, Westin Martin: *Medborgardialog om konfliktfyllda samhällsfrågor - konsensus, agonism eller mobilisering? Slutrapport från följeforskarna*. Uppsala universitet. Publicerat 02-2019, hämtat 2020-11-24.

kan tolkas som att man fick en mer nyanserad syn på en fråga som kan vara mycket komplex – vilket just stadsbyggnad kan vara. Förtroendet för kommunens hantering av frågan ökade också. I andra försök har det lett till ökad nöjdhet med hur demokratin fungerar där man provat på att använda sig av medborgardialog.

Sammanfattningsvis kan medborgardialog och medborgarbudget leda till positiva resultat i en kommun, med ökad förståelse för komplexa frågor, ökat stöd för demokratin samt starkare stöd för kommuners hantering av komplexa frågor.

Åtgärd:

- Staden genomför medborgardialog i komplexa frågor, förslagsvis börjar man med stadsbyggnadsfrågor och detaljplaner men vi ställer oss positiva till att man på sikt även inkluderar fler frågor.
- Staden genomför försök med medborgarbudget inom avgränsade projekt, till exempel satsning på att förbättra en stadsdelsmiljö som ett torg.

Politiker-träffar

Att ge Lidingöbor en möjlighet att direkt ställa frågor kopplat till olika politiska frågor är något som Centerpartiet ställer sig positivt till. Idag använder den styrande majoriteten sig av så kallade *medborgarforum*. Enligt Centerpartiet tenderar dock majoritetens definition av dessa att vara av en enkelriktad karaktär, där ämnena avgränsas och bestäms på förhand. Det begränsar medborgarnas möjlighet att bilda sig en uppfattning om frågor som berör deras vardag. Det gör det också svårare att se alternativ, då oppositionen inte är formellt inbjudna att delta i dialogen.

Centerpartiet ser istället att ett nytt koncept bör lanseras, som förslagsvis kan kallas *politiker-träffar*. Detta koncept innebär att Lidingöbor får, i samband med fullmäktigesammanträde, ställa frågor till förtroendevalda om aktuella frågor. Innan fullmäktigesammanträdet inleds, finns politiker på plats i fullmäktigesalen för att svara på Lidingöbornas frågor, tankar och inspel. Förslagsvis kan staden bjuda på enklare tilltugg och dryck. Det hela ska ske under lediga former, för att sänka tröskeln för medborgare att vilja föra dialog med sina politiker.

På så sätt blir politiken tillgängligare för Lidingöborna, och en tvåvägskommunikation blir möjlig, till skillnad från majoritetens medborgardialoger som snarare blir en sorts megafon för majoritetens politik eftersom det som ska diskuteras bestäms på förhand. Hur formerna bör se ut och hur genomförandet ska ske mer i detalj menar Centerpartiet att förvaltningen bör utreda närmare.

Åtgärd

- Inför politiker-träffar i samband med fullmäktigemöten

Medborgarförslag

I många kommuner använder man sig av *medborgarförslag*. Det innebär att en kommunmedborgare kan lämna förslag om hur något kan förbättras inom ett område som kommunen ansvarar för, exempelvis förskola, äldreomsorg eller

upprustning av parkmiljöer. Stockholms stad arbetar med detta sedan lång tid tillbaka, framförallt inom stadsdelsnämnderna. Centerpartiet ser att även Lidingö bör införa medborgarförslag. Det är dock av vikt att dessa faktiskt tas upp och bereds ordentligt. Centerpartiet vill därför att förvaltningen får i uppdrag att utreda och föreslå hur medborgarförslagen kan tas bättre om hand.

Åtgärd:

- Införa möjligheten till medborgarförslag

Förbättrade förutsättningar för oppositionens arbete

I varje folkvald församling finns en styrande majoritet och en opposition. Den senares uppgift är att granska de beslut som fattas av de förstnämnda. För att kunna göra detta utförligt, krävs goda förutsättningar. Centerpartiet ser att det finns en rad åtgärder som skulle kunna göras för att förbättra oppositionens arbete att granska den styrande majoriteten.

Åtgärd:

- Ge alla gruppledare och politiska sekreterare en arbetsplats samt passerkort i Lidingö stadshus. Detta skulle ge alla partier samma förutsättningar att utgå ifrån i sitt arbete. Det skulle också underlätta för detta arbete genom att de då har nära till allmänna handlingar som finns i stadshuset.
- Göra ett omtag i hur man arbetar med remisser. Etablera en praxis för hur lång tid som olika typer av dokument eller program ska ligga ute på remiss. Idag finns ingen utarbetad praxis för detta, vilket gör att tidsspannet varierar kraftigt. Genom att ha som norm att program är ute på remiss, blir det politiska arbetet mer förutsägbart. Sedan kan man självklart lägga till att vid behov kan remisstiden vara kortare än så. När ärenden remitteras vill vi också att fler ska få agera remissinstanser, såsom föreningar och företag. Även Lidingöbor bör bjudas in att diskutera frågorna. När ärendena remitteras till nämnderna, bör merparten av diskussionerna om ärendet vara i nämnden, inte i beredningen. Då får oppositionen bättre möjligheter att komma med inspel och det blir enklare att nå konsensus i nämnden om viktiga ärenden.

Arvodesprocessen

Efter valet 2018 rundade den styrande majoriteten arvodesberedningens förslag till hur arvoden skulle sättas för kommunalråden, och föreslog istället egna sådana som var oproportionerligt höga. Detta orsakade en stor förtroendeskanal. För att efter nästa val ha tydliga och förutsägbara regler för hur arvodering ska ske, vill Centerpartiet att processen där arvoden sätts sker i god tid innan valdagen.

Centerpartiet anser att arvodet för kommunstyrelsens ordförande på Lidingö idag är för högt. Det bör sänkas till motsvarande nivå för en riksdagsledamots arvode, som idag motsvarar 68 400 kronor per månad, vilket är en rimligare nivå. Med

nuvarande upplägg erhåller kommunstyrelsens ordförande ett arvode à 90 350 kronor. Centerpartiets förslag till nytt arvode skulle innebära en minskning om drygt 22 000 kronor per månad för stadens högst uppsatta politiker.

För att få till en förutsägbarhet i arvodesprocessen, vill Centerpartiet att arvoden för övriga förtroendevalda sätts utifrån ifrån vad kommunstyrelsens ordförande erhåller på en månatlig basis. Nedan redogörs för hur Centerpartiet anser att arvoden ska sättas beroende på vilket förtroendeuppdrag det gäller.

Namn på förtroendeuppdrag	Procent av KSO
KSO	100 %
Kommunalråd/Oppositionsråd	90 %
Gruppledare	15 % av KSO+ 2500 kr. per mandat
KFO	14 %
Vice KFO	5 %
2e vice KFO	5 %
Ledamot KF	1,5 %
KS ordförande	0 % (I och med KSO)
Vice ordförande	0 % (I och med kommunalråd)
Andre vice ordförande (om ej oppositionsråd)	5 %
Ledamot KS	3 %
Ersättare KS	3 %
Nämndordförande (om kommunalråd)	0 %
Nämndordförande (om inte kommunalråd)	29 %
Vice ordförande nämnd	9 %
Andre vice ordförande	9 %
Ledamot nämnd	1 %
Ersättare nämnd	1 %
Revisorer (ordförande)	8 %
Revisorer (Ledamot)	7 %
Socialutskott ordförande	6 %
Socialutskott vice ordförande	2 %
Socialutskottet ledamot	0,4 %
Lidingö stad fastighet ordförande	15 %
Lidingö stad fastighet vice ordf.	4,5 %
Lidingö stad fastighet 2a vice ordf.	4,5 %
Lidingö stad fastighet ledamot	1,5 %
Lidingö stad fastighet ersättare	1,5 %
Lidingö stads Tomt AB ordförande	6 %
Lidingö stads Tomt AB vice ordf.	2 %
Lidingö stads Tomt AB 2a vice ordf	2 %
Lidingö stads Tomt AB ledamot	0,7 %
Lidingö stads Tomt AB ersättare	0,7 %

Förtroendevald som inte är vald till kommunalråd/oppositionsråd får maximalt en ersättning som motsvarar 60 procent av KSO.

För deltagande på nämndsammanträde utgår ett sammanträdesarvode om 1,4 % av kommunstyrelsens ordförandes arvode för sammanträden upp till fyra timmar. Om sammanträden varar längre än så, utgår ytterligare arvode enligt ovan.

Ersättning kan utgå till ledamöter för utbildningar som arrangeras. Dessa ska vara beslutade om vid ett protokollfört nämndmöte. För deltagande i sådana utbildningar bör arvodet vara 1,4 % av kommunstyrelsens ordförandesarvode per halvdag.

Vidare anser Centerpartiet att arvodesberedningen ska, i samband med att arvoden bestäms, ta fram en uppdragsbeskrivning för kommunalråden samt kommunstyrelsens ordförande. I denne ska det framgå tydligt vilka förväntningar som ställs, potentiella intressekonflikter och förhållande till ev. andra uppdrag.

Genom tydliga och utarbetade regler som utgår ifrån riksdagsledamots arvode, blir arvoderingsprocessen förutsägbar och det blir svårare att med godtycke försöka manipulera arvodesprocessen för att höja ett arvode.

Åtgärd:

- Arvoden ska beslutas före val
- KSO ska ha samma lön som en riksdagsledamot, övriga ersättningar sätts som procent av KSO enligt ovan
- En beskrivning av förväntningar på kommunalråd inrättas

Politiker versus tjänstemän

Förtroendevalda och tjänstemän i förvaltningar har ett unikt samspel. Politiker pekar ut riktningen i en politisk fråga, medan tjänstemän blir de som omsätter den i praktiken. De två grupperna arbetar nära varandra, men för att tjänstemännens opartiska arbete samt deras integritet hela tiden ska upprätthållas är det nödvändigt att tjänstemännen och förtroendevalda inte går in och styr i varandras ansvarsområden.

Särskilt viktigt blir detta i myndighetsutövning. Tjänstemän producerar där tjänsteskrivelser till politiker, som bygger på lagar och förordningar. Genom sitt opartiska utövande är tanken att tjänstemännen ska ge politiken faktaunderlag i myndighetsutövandet. För att behålla sin integritet, ska inte heller politiken försöka påverka innehåll i tjänsteskrivelser. Om så sker, innebär det att myndighetsutövningen riskerar att bli rättsosäker, eftersom politiska beaktanden/synpunkter dolts och presenterats som en tjänstemannaprodukt utifrån lagar och regler. Det skulle också försämrat förutsägbarheten i besluten; om handläggningen följs till punkt och pricka ska det vara lätt att förutse utfallet på exempelvis ett bygglovsärende. Om handläggningen däremot har färgats politiskt, blir det svårare att veta. Politiken har möjlighet att lägga fram förslagsskrivelser om nämnden inte delar tjänstemännens bedömningar.

Det är också viktigt att alla ärenden i myndighetsutövning som ska handläggas följer fastslagna rutiner – ärenden ska inkomma till förvaltningen, handläggas av tjänstemän, sedan presenteras för politiker att besluta om. Politiken får inte

förekomma handläggningen och försöka påverka ärendena innan de har inkommit till förvaltningen.

Centerpartiet vill betona hur viktigt det är att politik och förvaltning har ett nära samspel, men att de inte lägger sig i varandras arbete mer än vad som är befogat. Bara så kan det långsiktiga förtroendet för demokratin och förvaltningen upprätthållas.

Åtgärd:

- Tjänsteskrivelser ska gå fram utan politisk påverkan i myndighetsutövning
- Politiken ska inte påverka handläggning av ärende i myndighetsutövning förrän tjänstepersonerna gjort sin bedömning.

Stöd för medieträning

Idag är det bara den styrande majoritetens kommunalråd samt oppositionsrådet som får möjlighet att medietränas. Att veta hur man ska förhålla sig till media på ett professionellt sätt är avgörande som förtroendevärd i dagens medielandskap. Centerpartiet ser att Lidingö stad tjänar på att alla framträdande politiker får medietränas, då de alla i grund och botten är företrädare för kommunen. Därför ser vi att det vore önskvärt att alla gruppleddare samt oppositionsråd, presidier i nämnder, kommunalråd och oppositionsråd får medietränas under mandatperioderna. Detta kan med fördel samordnas med utbildning av stadens tjänstemän.

Åtgärd:

- Medieträning ska ges till både majoritet och opposition.

Sammanfattning

I inledningen nämndes vikten av att ge kommunmedborgare fler möjligheter att påverka den politiska beslutsprocessen. Allmänna val vart fjärde år får inte vara medborgarnas enda möjlighet att påverka den lokala politiken. I detta dokument har Centerpartiet presenterat en rad åtgärder med avsikt att vitalisera den lokala demokratin. Bland dessa återfinns medborgardialog vid stadsbyggnad och ökade möjligheter för medborgare att kommunicera med såväl styrande som oppositionspolitikere. Det skulle förbättra förutsättningar för oppositionen att bedriva sitt viktiga arbete att granska majoriteten.

Centerpartiets förhoppningar är att styrande majoritet ser dessa som konstruktiva och goda förslag som stärker lokaldemokratin, till nytta för oss alla.

Referenser

1. Hellquist Alexander, Westin Martin: Medborgardialog om konfliktfyllda samhällsfrågor - konsensus, agonism eller mobilisering? Slutrapport från följeforskarna. Uppsala universitet. Publicerat 02-2019, hämtat 2020-11-24 på <https://skr.se/download/18.36942d9916d674985b81f642/1569504555206/Rapport%20f%C>

[3%B6ljeforskning%20Medborgardialog%20om%20konfliktfyllda%20samh%C3%A4llsfr%C3%A5gor.pdf](#)